

Střípky z minulosti ... Služby obyvatelstvu po únoru 1948 (I. část)

Po únorovém puči v osmačtyřicátém došlo k likvidaci malovýroby, neboť z ideologického hlediska byla vnímána jako překážka plynulé výstavby socialismu. *„Jen v lednu 1949 zaniklo v českých zemích 2 781 živností a během onoho roku ze 110 tisíc prodejen zmizelo na 65 tisíc. Likvidace soukromých živností vyvrcholila v letech 1950- 52.“*¹

Venkov nebyl výjimkou. V Bojanově zastavily svou živnost dva koloniální obchody, pekařství, obchod se střížním zbožím, dvě řeznictví. Hostinec p. Fr. Krejčího převzalo družstvo Budoucnost Pardubice. Truhlářství p. Fr. Michka splynulo s družstvem Dřevojednota (později Dřevotvar). Znárrodnění se poddalo i výčepnictví p. Jos. Nevečeřala. *„Dne 15. března je převzat a znárrodněn mlýn p. Boh. Nevole. Nyní je pod správou Východočeských družstevních mlýnů.“* ... *„Na žádost Marie Horákové, vdovy, zrušena byla v tomto roce (1953) prodejna tabáku, kterou po několik let k všeobecné spokojenosti vedla. Cigarety a kuřivo budou se nyní prodávati v hostinských podnicích Jednoty.“*

Období padesátých let minulého století charakterizovalo budování nejrůznějších kolektivních (často družstevních) zařízení, jež měla sloužit k potřebám pracujících. Řada z nich postupně získala mezi lidmi oblibu a režim se jimi patřičně chlubil. Zřizovaly se jesle a školky, lidé se stravovali v závodních jídelnách, úlevu v domácnosti měla přinést výstavba veřejných prádelen a čistíren. *„Dokladem pronikání socializace i do naší obce je zřízení prádelny v tomto roce (1948). Prádelna byla zřízena zásluhou Prádelního odboru žen. Odbor vznikl rozštěpením Odboru zemědělských žen v Bojanově tak, že ženy, které nesouhlasily s postavením prádelny, zůstaly mimo prádelní odbor. Do odboru se přihlásily 24 ženy a škola. Základní podíl činil 200 Kčs, takže do vínku prádelního odboru byl dán základní kapitál hned 5000 Kčs. Pračku a ždímačku darovalo ministerstvo zemědělství.“* Prádelna byla vytvořena v obecním domku (dnes Rybárna) a na adaptaci prostor se podílely zejména ženy z odboru. Celkem práce vyšly na 60 000 korun. Z toho 10 000 Kčs přispěla obec, zbytek si ženy vydělaly *„pořádáním buffet při tanečních zábavách v zimě“*. V prosinci o rok později byla prádelna zprovozněna, poplatek za jedno vyprání činil 10 korun. Ženy si prý nemohly službu vynachválit. Vzhledem k tomu, že prádelna dobře prosperovala, pořídil se záhy žehlicí stroj za 12 000 Kčs. V roce 1950 využívalo prádelnu už 44 rodin. O dvě léta dál přibyla nová ždímačka v hodnotě 8 299 Kčs. *„V prádelně byla letos (1955) pořízena nová okna, kotle, dveře, bylo provedeno i vycementování místnosti. Po celý týden až do pozdních sobotních hodin je prádelna plně v provozu.“*

V prvním roce páté dekády 20. st. byl Bojanov jmenován matričním obvodem. Do okrsku spadaly taktéž obce Bezděkov, Prosíčka s osadami, Kovářov, Nové Lhotice, Polánka a Hrbokov. *„Pro uzavírání sňatků na MNV byla ustanovena sobota dopoledne. Oddává předseda MNV.“* První novomanželé (z Hůrky) dostali darem veškeré textilie na tzv. šatenku². *„Do konce roku byly vydány, výměnou za staré, všem občanům od patnácti let nové občanské průkazy.“* Matriční

¹ In: <http://www.totalita.cz/sekter/zivnosti.php>

² Poukázka na zakoupení určitého množství textilu a textilních výrobků.

obvod se v Bojanově ohřál pouhých osm let, poté museli lidé za oddavkami, výdejem osobních dokladů a výpisy z matrik do Nasavrku.

„V dřívějších letech býval v naší obci prodej uhlí při Hospodářském družstvu. V posledních letech byl tento prodej zrušen a občané z Bojanova byli nuceni jezdit pro uhlí nejdříve do Seče, potom do Vápenného Podola. Když se začalo proslýchat, že bude prodej uhlí přeložen až do Heřmanova Městce, což je od Bojanova značně daleko a dovoz by byl jednotlivcům teprve ztížen, začalo se vyjednávat s Uhelnými sklady o zřízení výdejny přímo v Bojanově.“ Toto vyjednávání však bylo stále něčím nebo někým rušeno a komplikováno. Hurá! Výdejnu černého zlata si Bojanovští vydupali ze země, ale ejhle... Najednou se nikdo neměl k tomu, aby se ujal prodeje uhlí. Nakonec se uvolil tehdejší místní tajemník. Vyhráno však nebylo. Dodávky uhlí vážly, lidé se vztekali. Tak tak, pro dobrotu na žebrotu.

„Podobně je tomu s benzinem.“ V padesátých letech měly o funkční benzinovou pumpu zájem podniky Technolen, lihovar a Hospodářské družstvo. Ačkoliv v Bojanově stávaly tři benzinové pumpy, v dané době byly všechny zavřené. Nejbližší zdroje pohonných hmot se nacházely na Seči a v Nasavrkách. Veškerá jednání skončila zmarem a benzinová stanice v Bojanově obnovena nebyla.

V bývalé provozovně p. Nevečeřala kralovala Jednota. Zprvu zde vytvořila prodejnu se smíšeným zbožím, tu poté přesunula do větších prostor bývalého obchodu a sálu hostince u Rulíků. (Pro mladší ročníky: Tyto obchody se nacházely na Městečku hned vedle kostela.) V padesátém sedmém zřídila v objektu bývalé výčepny textilní prodejnu. (Třeba si ještě v leckteré domácnosti hová na ramínku kabátek s kožesinovým límcem, který se tu dal koupit.) Zvelebovalo se i okolí obchodu.

„Odstraněním staré benzinové pumpy též prostranství před prodejnou získalo na vzhledu.“

Zájem byl podle paní Svobodové, kronikářky, i o četbu knih z místní knihovny. V roce 1958 bojanovská bibliotéka vábila čtenářstvo na více jak dva tisíce svazků. Každý ze 184 registrovaných čtenářů zaplatil za libovolnou vypůjčenou knihu jednotnou cenu 10 haléřů. Knihovna nabízela i předčítání pohádek pro nejmenší čtenáře. „Zájem o tuto akci se setkal opravdu s největším pochopením. ... Za loňský rok získala zdejší knihovna cenu krajské soutěže, a sice: Nástěnné malby Mikoláše Alše – a cenu z okresní soutěže: 500 Kčs.“

Kampeličky (záložny) nahradila Státní spořitelna, v Bojanově působila pobočka té chrudimské. Na sklonku 50. let rozšířila „spořka“ úřední hodiny. Klienti mohli zavítat třikrát v týdnu, a to v úterý, ve čtvrtek, popř. v sobotu.